

Elias Endale Bergheim Ulseth

Finland i det svenske riket

Finland i det svenske rikets storhetstid.

Bacheloroppgave i Historie

Veileder: Erik Opsahl

Mai 2024

Elias Endale Bergheim Ulseth

Finland i det svenske riket

Finland i det svenske rikets storhetstid.

Bacheloroppgave i Historie
Veileder: Erik Opsahl
Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Innledning:

På 1600-tallet ble det svenske riket til en militærstat, hvor det ble innført en rekke reformer som skulle lede de til en av Europas stormakt. Det svenske riket hadde kontroll og fikk kontroll over flere områder, Finland var en del av det svenske riket under stormaktstiden. I denne oppgaven skal jeg undersøke og prøve å beskrive hvordan det var for Finland av å være en del av et slikt som den svenske militaristiske staten. Hvilke rettigheter måtte Finland gi slipp på, og hvilken lover og regler ble innført i Finland fra maktene i Stockholm, og var det forskjeller for Finland sammenlignet med andre deler av det svenske riket?

Definere det svenske riket:

I denne delen av teksten skal jeg først prøve å avgrense hva det svenske riket, siden det er mange definisjoner på hva som er med i riket, og hva som er kontrollert av det. Jeg skal også avgrense tidsperioden, siden det svenske rike var stormakt over lengere periode som varte fra 1600-tallet til 1750-tallet.¹ Det svenske riket har mange forskjellige meninger og betydninger innenfor historiografien. Hvor det er noen historikere og akademikere som mener bare Sverige når de snakker om det svenske riket, mens noen mener både Sverige og Finland, og andre mener alle områder under konglomeratstaten når de snakker om det svenske riket, som innebærer underlagte områder som det svenske riket hadde fått kontroll over etter kriger. Hvor disse områdene hadde som regel egne lover, egne administrative systemer, egne rettssystemer, sine egne politiske forsamlinger og egne særskilte privilegier som ble tildelt områdes sosiale elite, selv om store deler av makten lå hos sentralmaktene i Stockholm.² Hovedsakelig på 1600-tallet var Estland, Livland, Kexholms län, Pommern og en rekke byer og provinser i den nordlige delen av Tyskland.³ Videre skal Jeg også forklare hvilken situasjon Finland og det svenske riket befinner seg i under storhetstiden. I denne teksten skal jeg definere det svenske riket som tre forskjellige kjernedeler som var viktige under storhetstiden, Sverige, Finland og Götaland. Jeg begrunner denne avgjørelsen bakgrunn av hvordan det svenske riket ble administrert på. Det svenske riket var en konglomeratstat, som kontrollerte en rekke landområder og befolkninger, det svenske riket

¹ Villstrand E. N.(2009) *Riksdelen: Stormakt och rikssprängning 1560-1812*. Svenska litteratursällskapet i Finland, Hellingfors. Bokförlaget Atlantis, Stockholm: s.12

² Bladh, G. & Kuvaja, C. (2005) *Svensk i Finland – Finskt i Sverige: Dialog och Särart: Människor, samhällen och idéer från Gustav Vasa til nutid*: s.19 & 20

³ Huovinen, R.(1986) *Finland i det svenska riket: Kulturfonden for Sverige och Finland*. Nordstedts Tryckeri: s.22

rommet store deler av Norden og Nord-Europa, som blant annet Pommern som er i nord-Tyskland, og store deler av dagens Baltikum.⁴ Som nevnt tidligere ble det svenske riket hovedsakelig delt opp i tre kjernedeler, den ene er hovedsakelig dagens Sverige, den andre delen var Götaland, og den tredje delen Finland, som på den tid satt på større landområder enn det de gjør i dagens Finland. Hvert av områdene utgjorde en viktig del av det større riket, hvor populasjonen, kirken og staten i disse delene hadde samme rettigheter, plikter, frihet og selvstyre som resten av riket, dette var fordeler alle kjerneområdene skulle få som et fullstendige forbundet i rikskjernen. Hvert av disse kjerneområde i forbundet ble tildelt en generalguvernør som skulle kontrollere, styre og representere deres områdes interesser til kongen, eller andre viktige figurer innenfor det svenske riket.⁵ Gjennom dette forbundet fikk områdene mer autonomi og kontroll over sine egne områder, hvor dem utvalgte generalguvernøren kunne utføre større handlinger innenfor sitt område uten han måtte samhandlet med sentralmaktene i Stockholm, som f.eks. universiteter, hvor hvert av disse områdene fikk sine egne universiteter som var eller kunne bli tilpasset etter deres politisk og kulturelle situasjon, for Finland ble det opprettet et universitet i Helsingfors, mens Götaland fikk ikke universitet før Skåne ble en del av riket.⁶

Selv med klare grenser på den politiske fronten med klare grenser på hvor autoritet lå, var de kulturelle grensene litt mindre klare. Selv om Stockholm var et sentrum for Sverige, var den også hovedsakelig et makt-, økonomisk- og kulturelt sentrum for resten av riket. På grunn av plasseringen ved kysten gjorde det til at Stockholm hadde større kulturell innflytelse på resten av riket, samtidig gjorde plasseringene lettere å bygge opp et økonomisk og kommunikasjons nettverket med andre deler av riket.⁷ Det svenske rikets infrastruktur ble bygget opp rundt disse nettverkene, hvor blant annet det av postvesenet, som skulle ha tilgang til hele riket for å sende brever og post, men også skattelegging og offentlige budbringer for monarkiet eller andre offisielle statlige representanter.⁸ Dette gjorde til at det kulturelle, språklige, religiøse og økonomiske ble spredt rundt om i riket raskere på 1500- og 1600-tallet. Store grunner for dette var også at de religiøse tekstene, skolepensum, statlige brev og lovverk hvor standarden var at de skulle bli skrevet på svensk.⁹

Men hvordan ble det svenske riket en stormakt i europeisk politikk utfordret andre

⁴ Huovinen 1986: 22

⁵ Huovinen 1986: 22

⁶ Houvinen 1986: 23

⁷ Huovinen 1986: 23

⁸ Villstrand 2009: 21

⁹ Huovinen 1986: 24

stormakter som Russland, Polen-Litauen, Østerrike, til og med Frankrike? Gjennom 1500-tallet til midten av 1700-tallet hadde det svenske riket en rekke sterke monarker som skulle regjere, reforme og styre det svenske riket til en militaristisk stat. Fra 1520 skulle konger og ledere som Gustav Vasa, Gustav Adolf den andre, Kristina og Karl den 12. revolusjonere den svenske staten og militæret.¹⁰ Dette var et resultat av det politiske landskapet som det svenske riket befant seg i. Hvor det var grenseproblemer i øst med det russiske riket, grenseproblemer med Polen-Litauen i sør, og grenseproblemer med Danmark-Norge i vest/nord. Hele rikets økonomi, infrastruktur og forsvaret måtte reformeres, de sivile måtte beskattet tungt.¹¹ Tung skattelegging av befolkningen i den tiden ville normalt skape en motreaksjon fra sivilbefolkningen, men i det svenske riket var det allikevel stabilitet i denne urolige perioden. Dette var et resultat av god håndtering av flere bondeopprør som skjedde spredt rundt om i riket siste halvdel av 1500-tallet, en av disse var bondeopprøret som skjedde i Finland, Klubbekrigen.¹² Når Gustav Vasa innførte arvekongerike i det svenske rike, ble det utløst en rekke konflikter blant adel mot adel, folket mot folket, og adel mot folket. Når Gustav døde skulle storfyrstedømme Finland bli tildelt sønnen Johan, hvor han skulle få en inntekt på likhet med sønnen som kontrollerte det svenske riket, men Erik den fjortende prøvde å råde Johan til å gi opp sin stilling og overføre makten til han, Erik endte i 1561 opp med å samle inn til det første riksmøtet, hvor tyskerne hjalp til med å gi ut lån.¹³ Dette riksmøte skulle gjøre til at med finnerne skulle oppleve en del uro og urettferdighet under det svenske riket. Etter riksmøte ble det gjennomført et statskupp, som endte med at Erik den fjortende døde i Finland, dette endte med en eskalering til en krig for tronarvingen, hvor blant annet Sigismund som var konge i Polen-Litauen ble innblandet.¹⁴ Klubbekrigen begynte i vinteren 1596 da bøndene, som ble hardest rammet i borgerkrigen, og den lange russiske krigen som varte fra 1570 til 1596, gjorde et opprør mot monarkiet. Dette var da bønder fra Savolax, Satakunta, Tavastland og Österbotten som tok opp kampen mot monarkiet etter krigsutmattelse, og en trend av større sosiale forskjeller mellom bøndene, adelen og borgerskapet.¹⁵ Mens det svenske riket kunne bruke bondebefolkningens ressurser, enten med rekrutering eller skattlegging, og allikevel ha indre ro i riket, var det og en ustabil tid for nabolandene. Dette var noe det svenske riket og deres monarker utnyttet i en rekke konflikter

¹⁰ Harrison, D. (2014) *Tredveårskrigen: En europeisk katastrofe 1618-1648*. Ordfront Förlag, Sverige: s.58

¹¹ Harrison 2014: 59

¹² Harrison 2014: 60

¹³ Villstrand 2009: 151

¹⁴ Villstrand 2009: 151 & 152

¹⁵ Villstrand 2009: 153

etter klubbekrigen.¹⁶ Som eksempel da Gustav Adolf den andre prøvde å ta over den polske tronen, som på den tiden tilhørte fetteren til Sigismund. Polen-Litauen og Sverige kriget ikke bare om tronen til hverandre, men også om dominansen over svekket Baltikum, hvor reformasjonen svekket den tidligere den tyske ordningen som dominerte Baltikum og Øst-Preussen.¹⁷ På 1500- og 1600-tallet var Finland storstett alltid påvirket av kriger og konflikter, hvor befolkningen var under store belastninger, allerede under Karl den 9 ble det lagt merke til skjevfordelingen. Derfor ble Finland kontrollert på en annen måte enn resten av riket, hvor adelen og elitemaktene hadde mer makt og en større rolle i Finland enn resten av riket, sånn at det ble lettere å holde folket fornøyde. I tillegg måtte regenten måtte vise sin tilværelse og lojalitet til Finland, hvor de viste dette med å reise gjennom hele Finland. Under reisene var de personlig til stede under riksdagene sånn at vanlige folket kunne klage til kongen som skapte spesielle og sterke relasjoner mellom kongen og vanlige folket. Hvis folket hadde klager eller noe annet de ville ta opp med adelen, måtte de snakke med generalguvernøren som representerte adelen, som eksempel Axel Oxenstierna. For å styrke sin symbolske makt, ble det vanlig etter Gustav Adolf den andre og reise med tronarvingen også, sånn at når tronarvingen skulle bli regent var de ikke fremmed for finnerne.¹⁸

Når en konge eller keiser fører mye krig, eller er politisk aggressive, er en av mange grunner til at det oppstår et maktspill mellom monarkiet og adelen. Men i det svenske riket var relasjonen mellom bøndene, adelen og konger bedre, den gode relasjonen var noe som de opprettholdt helt til Karl den 12.¹⁹ Dette gjaldt spesielt finnerne hvor på 1630-tallet ble gjennomført en rekke landreformer, som gjorde til at adelens makt ble styrket, hvor det ble regionale forvaltningsnivåer som gjorde til at kontrollen og makten gikk fra sentralmaktene i Stockholm til de mer lokale lederne og adelene i Finland. Disse reformene gjorde til at organisasjonen i disse områdene fikk preget av en mer hierarkisk og territoriell struktur, men mer stabil struktur siden de ikke var like avhengig av sentralmaktene i Stockholm.²⁰

i år 1630 gikk Gustav Adolf den andre, Axel Oxenstierna og Sverige inn i trettiårskrigen, hvor de i 1630 landet i Pommern, som ligger i Nord-Tyskland.²¹ Som akademikere og historikere argumenterer for var startpunktet stormakts politiske militærstaten det svenske riket. I 1630 er det flere grunner til at Sverige kunne gå inn i enn av Europas største kriger. Akademikere

¹⁶ Villstrand 2009: 153

¹⁷ Harrison 2016: 62

¹⁸ Villstrand 2009: 153, 154, 155 & 156

¹⁹ Harrison 2016: 61

²⁰ Bladh 2005: 31 & 32

²¹ Wolke, L. E., Larsson, G. & Nils Erik Villstrand (2006) *Trettioåriga kriget: Europa i brand 1618-1648*. Historiska media: 94

legger vekt på tre hoved teorier på hvorfor Sverige skulle gå inn i trettiårskrigen, hvor man kan diskutere om at sikkerhetspolitiske grunner var viktige i dette tilfelle, spesielt for Finland.

²² Hvis keiseren hadde kommet seg sterkere ut av denne krigen gjennom å konsolidere makten, kunne keiseren kanskje støtte Polen-Litauen og Russland, der både Polen-Litauen og Russland hadde interesser i Finland og Baltikum.²³ Det svenske riket hadde vært under konflikt med begge partene, hvor de allerede i 1610-20-tallet opplevde både Finland, Estland og Livland mye plyndringer og kriger både i Estland og i Finland for kontroll over Baltikum og tilgang til Østersjøen.²⁴

Trettiårskrigen tok slutt 14 oktober 1648, hvor fredsavtalen ble skrevet av stormaktene og deltagere fra alle partene i Westfalen.²⁵ Hvor etter mange kamper mellom maktene, hvor blant annet Gustav Adolf den andre døde i slaget ved Lützen,²⁶ ble det fred for Sverige i 1649 etter kampen over Praha, hvor Sverige tapte sitt første slag i storhetstiden mot habsburgske tropper. Etter krigen kom Sverige ut med flere økonomiske og territoriale gevinster. Hvor de fikk annektere store deler av Nord-Tyskland som provinsen Vorpommern, som inneholder viktige handelsbyer som Rügen, Bakpommern som inneholder byer som Stettin. Samt fikk Sverige kontroll over viktige handelsbyene som Bremen og Verden.²⁷ Disse gevinstene, fredsavtalen i Westfalen og militærreformene skulle være grunnlaget for en suksessfull storhetstid for det svenske riket, hvor det svenske riket ble fra den tid og utover 1700-tallet, til Nord-Europas største stormakt, som skulle rivalisere og kjempe mot maktene som Russland, Polen-Litauen og Danmark-Norge med færre ressurser som soldater, penger og råvarer i forhold til resten.

Våren 1654 ble det avgjort fra dronning Kristina, som var datter av Gustav Adolf den andre, at hun skulle abdisere fra tronen, hvor fetteren hennes Karl Gustav den tiende skulle overta tronen til det svenske rikets. Karl var 30 år da han tok over tronen, og han skulle bare regjere som konge i seks år før han døde. Karl Gustav den tiende blir ansett som det svenske rikets største krigskonge, hvor han var både vel utdannet for krigføring, men han hadde en rekke erfaringer gjennom kamper under trettiårskrigen, og han skulle få mye mer krigserfaringer i sin regjeringstid som konge.²⁸ Hvor allerede i tidlig alder fikk mye oppmerksomhet etter at han hadde kjempet i Tyskland og Polen-Litauen, som eksempel i da

²² Wolke 2006: 90

²³ Wolke 2006: 91

²⁴ Wolke 2006: 80

²⁵ Wolke 2006: 340

²⁶ Wolke 2006: 96

²⁷ Wolke 2006: 354

²⁸ Dahlgren, S. (2024, 27 april) *Karl X Gustav* Svenskt biografiske lexikon <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=12355>

han var med i kampen om Breitenfeld.²⁹ Karl Gustav den tiende klarte å gjennomføre en rekke reformer som skulle likestille han med Gustav Adolf den andre og dronning Kristina sine reformer. Hvor Kristina gjennomførte mye kulturelle reformer, gjennomføre Karl Gustavs reformer som skulle gjøre økonomien bedre, og militære skulle bli enda mer modernisert.³⁰

Det Karl Gustav den tiende ble mest kjent for er krigføringene sine, hvor i nasjonalismens tid på 1800-tallet ble brukt som et nasjonalt symbol, og ble sammenlignet med krigsherrene Hannibal og Napoleon.³¹ I år 1657 var Sverige utsatt for enda en konflikt med Danmark-Norge, hvor den danske-norske kongen tenkte at Sverige var svekket etter en rekke kriger i 1655. Danmark-Norge allierte seg med Nederland, og angrep Sverige for å svekke den svenske handelsmakt.³² Konflikten mellom disse rivalene varte ikke lengere, med en bedre armé og flaks med vinteren, kunne Karl Gustav marsjere over isen og erobre store deler av Danmark.³³ Danmark-Norge måtte kapitulere og signere en traktat i Roskilde, hvor de overga store deler av riket sitt. Sverige fikk overført Trondheims len, Skåne, Bohuslän og Bornholm. Perioden etter Roskilde freden var ansett som da det svenske riket var på sitt største.³⁴ Selv om Karl Gustav den tiende skulle bli kjent for sin krigføring og kamper, endte ikke livet hans under en kamp hvor han ble drept, men i stedet døde Karl Gustav den tiende av gulfeber i 1660.³⁵

Nå har vi avgrenset og definert på hva man snakker om når man nevner det svenske riket, hvor Sverige og Finland begge er en del av det svenske riket. Det svenske riket ble til en stormakt gjennom en rekke konflikter som de forskjellige svenske kongene måtte håndtere under sine regjeringstider. Gustav Adolf den andre som brakte det svenske rike inn i det europeiske stormaktsspillet, og Karl Gustav den tiende som videreførte arven når han kriget mot en rekke stormakter under hans regjeringstid. Men hvordan ble Finland kontrollert og administrert under det svenske riket?

²⁹ Dahlgren 2024

³⁰ Dahlgren 2024

³¹ Dahlgren 2024

³² Dahlgren 2024

³³ Dahlgren 2024

³⁴ Dahlgren 2024

³⁵ Dahlgren 2024

Finland under det svenske riket:

Finland har og har alltid hatt en lang grense med Russland som strekker seg fra Kolahalvøya til Østersjøen, en grense som har vært gjennom mange forandringer gjennom historien. Disse grensen har skapt større konflikter mellom det svenske riket og Russland, hvor de har kjempet over provinser som Ingermanland og Kexholm. Hvordan klarte det svenske riket å kontrollere og administrere Finland under slike omstendigheter? Hvordan påvirket disse konfliktene relasjonen mellom Finland og Sverige? Hvordan var det for finnene å være under det svenske riket?

Det er en debatt mellom historikere og andre akademikere om hva som egentlig er Finland, og hvordan det ble til. Noen akademikere argumenterer for at Sverige hadde imperialistiske intensjoner ovenfor Finland, hvor Sverige som en nasjon skulle kolonisere Finland, hvor en av hovedmålene til Sverige var for å koloniseringene Finland og benytte deres tilgang til ressursene, hvor de skulle gjennomføre en økonomisk vold mot finnene.³⁶ Mens andre historieforskere og statsvitere argumenterer for at det ligner mer som en union mellom Sverige og Finland, hvor de da sammenligner de to landene som med Danmark-Norge, Østerrike-Ungarn eller Polen-Litauen samvelde der det er flere mindre nasjonaliteter som blir undertrykt og kontrollert av en større gruppe.³⁷ Det å kalle det svenske riket for Sverige-Finland blir feil representasjon ovenfor den virkelige situasjonen mellom Sverige og Finland. For hvis vi sammenligner de med de andre unionene som Danmark-Norge, Østerrike-Ungarn og Polen-Litauen, har de en helt annen situasjon enn som Sverige og Finland. Hvor som de områdene Norge, Ungarn og Litauen har vært egne selvstendige riker med egne utenrikspolitikk, hvor i ulike omstendigheter ble innlemmet i andre sitt rike.

Hvor vi har Finland var en del av det svenske rikets statsdannelse prosessen under middelalderen, under perioden hvor Sverige ble til Sverige, ble Finland midlertidig en fullstendig del av riket. Det var først på 1200-tallet etter en lang kristningsprosess hvor store deler av Finland ble organisert og administrert som en annen del av riket.³⁸ Det var ikke før under stormaktstiden hvor Finland ble utviklet som et storfyrstedømme innenfor det svenske riket, og som senere skulle bli brukt for å skaffe seg mer autonomi innenfor det russiske riket. Finland var en viktig og en naturlig kjernedel av det svenske riket.³⁹

³⁶ Huovinen 1986: 7

³⁷ Houvinen 1986: 9

³⁸ Bladh 2005: 16 & 17

³⁹ Villstrand 2009: 37

For svenskene var det viktig å ha Finland som et storfyrstedømme, ved å gi tittelen storfyrstedømme til Finland, kunne generalguvernøren og de statlige organene i Finland fungere bedre som et hertugdømme. Det som fulgte tittelen av storfyrstedømme var at de kunne administrere mye lettere, regjere uten å ha konstant kontakt med sentralmakten i Stockholm, og de kunne forsvare å kjempe mye mer effektivt ved å være mer autonome. Siste halvdel av 1500-tallet var makten i Finland splittet opp til de lokale maktene, de lokale maktene var basert på hvem som kontrollerte borgene i områdene, og de ble kaldt borgholdere som skulle representere kongemakten og administrere disse områdene. En typisk borgholder var som regel de lokalkjente guvernører som skulle skape en sterkere forbindelse mellom folket og sentralmaktene.⁴⁰ Siste halvdel av 1500-tallet var Finland utsatt for mye krigføring når det svenske riket var i krig med Russland. På grunn av at det var mye skog og lange distanse mellom byene, var sentralmaktene i Stockholm avhengig av de finske adelene og de lokale elitene for å administrere og kontrollere områdene. Siden disse områder var under mye krig fikk de lokale elitene og adelen ansvar for de krigføringene som skjedde i Finland og områdene i rundt Finskebukta, og alt ansvaret rundt krigen. Adelen i Finland fikk særegen posisjon hvor de administrerte og fikk ansvar overfor de nye områdene det svenske riket okkuperte.⁴¹ Dette gjorde til at den finske adelen var i særskilt posisjon som ikke kunne bli lett erstattet av andre posisjoner. Hvor den finske adelen fikk en rekke privilegier og rettigheter som den svenske adelen ikke fikk, og de fikk selv bestemme noen av disse privilegiene selv. Som eksempel skaffet de seg skattelettelse for seg selv, og deres leietakere.⁴² Dette gjorde til at adelen i Finland ble en sterk militær adel som hadde sterke innflytelse over store områder i Finland, hvor privilegiene skulle fungere være til hjelp for adelen for å håndtere krigføringen i deres område. Makten til sentralmaktene var svakere i Finland enn den var i de svenske områdene, så for å opprettholde gode relasjoner og forbindelser mellom adelen og sentralmaktene ble det innført et svakt hierarki, hvor på papiret ble makten tildelt til guvernørene i områdene, men siden sentralmaktene var svake i finnes område var guvernørenes funksjon ikke mer enn å opprettholde denne relasjonen mellom adelen og monarkiet.⁴³ Relasjonen mellom den finske stor adel familier og kongen var viktige, siden stor adel familiene hadde stor innflytelse på resten av adelen og elitene i Finland

⁴⁰ Villstrand 170

⁴¹ Lappalainen, M., (2010) Regional Elite Group and the Problem of Territorial Integration: The Finnish Nobility and the Formation of the Swedish "Power State", c. 1570-1620. *Scandinavian Journal of History*, 26:1, 1-24, DOI: <https://doi.org/10.1080/03468750151085395> : s.5 & 6

⁴² Lappalainen 2010: 6

⁴³ Lappalainen 2010: 6

gjennom de sosiale nettverkene som ble skapt mellom familiene til adelen. Hvis kongen skulle ha makt og innflytelse over Finland, måtte han ha god relasjon med stor adel familien. som eksempel Kong Johan den tredje hadde god relasjon med Wildeman familien, Johan den tredje klarte skaffe seg gode relasjoner med Wildeman familien når han var hertug over Finland, den gode relasjonen mellom han og Wildeman Familien skulle være til stor hjelp da John den tredje skulle ta over tronen.⁴⁴ Hvis man ikke hadde finske adelen på sin side som sånn John den tredje, kunne det bli vanskelig å kontrollere Finland. Et eksempel på det er klubbe krigen, hvor hertugen Karl og majoriteten av adelen i Finland havnet i konflikt når deres interesser ikke stemte med hverandre.⁴⁵

På 1580-tallet fikk Finland tittelen storfyrstedømmet, hvor det var Johan den tredje som ga Finland tittelen storfyrstedømmet, som et resultat av at det ble konstante krig ført mot Russland og Polen-Litauen i de finnes område.⁴⁶ Og gi Finland tittelen storfyrstedømme hadde en symbolsk funksjon for det svenske riket, hvor kongetittelen og det svenske riket ville prosjektere større og sterkere ovenfor de europeiske maktene. Ved at Sverige viste at de hadde kontrollen over storfyrstedømme Finland, ville styrke det svenske riket som en mer mektigere konglomeratstat. Selv om det virket som Finland var mer selvstendig med tittelen, ble Finland allikevel utover 1600-tallet mer integrert i det svenske riket, og det var ikke før russerne skulle ta kontroll over finske områdene at finsk nasjonalisme spilte på storfyrstedømme tittelen for å skaffe seg mer autonomi innenfor det russiske riket.⁴⁷

I 1500- og 1600-tallet ble Finland hovedsakelig sett som en integrert del av det svenske riket, var en del av moderlandet Sverige. Hvor tittelen storfyrstedømme ble delt ut til Finland hovedsakelig for symbolikk og administrative grunner. Når Finland ble diskutert eller nevnt i en rekke forskjellige lovverk eller andre offisielle nevning ble de nevnt som Egentlige Finland.⁴⁸ Storfyrstedømme- eller Egentlige Finland administrerte ikke hele område som vi kaller for Finland i dag, Egentlige Finland ble klassifisert under det svenske riket til å strekke seg fra Åland, til Åbo og østlige delen. Österbotten ble anerkjent som et svensk område siden det var bosatt flest svensker der, med en dominerende svensk kultur.⁴⁹ En viktig del av styrings formen i Egentlige Finland var som i de fleste andre land gjennom en riksdag, hvor de aller fleste alminnelige aktører kunne enten klage eller ta opp en sak. I Finland begynte de

⁴⁴ Lappalainen 2010: 8 & 9

⁴⁵ Lappalainen 2010: 17

⁴⁶ Bladh 2005: 25

⁴⁷ Villstrand 2009: 35

⁴⁸ Villstrand 2009: 39

⁴⁹ Villstrand 2009: 46

med riksdager under Gustavs Vasa på 1500-tallet, hvor en regent samlet en riksdag ved behov for ressurser, eller hvor det skulle bli formidlet noe betydningsfullt mellom partene.⁵⁰ Først under erklæringen fra Gustav Adolf den andre i 1611 ble riksdagen utvidet for å tilrettelegge hele befolkningen og ikke bare elitene, hvor blant annet klagerett, skattlegging, og diskusjon om lovverk og rettigheter kunne bli tatt opp fra befolkningen. Riksdager ble også senere i storhetstiden brukt til krisemøter under krig, hungersnød og epidemier.⁵¹ En riksdag skulle være en samtale mellom befolkningen, aristokratiet og kongen, hvor uenigheter kunne bli hørt. Endringer på gamle lover eller innføring av nye lover, og fjerning av privilegier som de forskjellige klassene hadde måtte ha samtykke fra de befolkningen som var på riksmøtet. Selv om disse riksdagene skulle representere alle i befolkningen fra de forskjellige områdene, men i realiteten ble det skjevfordelt gjennom mangel av deltakelse. Siden de fleste riksdagene ble holdt i Stockholm kunne i alle fra Finland delta, så finsk representasjon ble dominert av den finske adelsmenn og eliter, siden det var de som hadde nok ressurser til å seile eller reise til Stockholm på den tiden.⁵² Det var ikke før 1700-tallet det ble en økning av bøndenes representasjon, for å øke representasjonen og sine politiske agendaer, møte både bøndene og presteskapet i sine egne riksdager, også kaldt bonderiksdagen. Som ble holdt av lokale aktører i sine områder i Egentlige Finland. Hvor de ble enige om en bonderiksdagsmann som skulle representere deres sak om inndragelse av adelens gods til kronen i den nasjonale riksdagen i Stockholm.

Hvis det var riksdager i Finland ble de fleste riksdager holdt i de sørlige delene som Åbo, lengre nord var det enda færre riksdager med lengre perioder imellom hver.⁵³

På 1600-tallet var bøndene og presteskapet fra Finland under representert i riksdagene som skjedde i Stockholm.⁵⁴ Å sende en bonderiksdagsmennene var mest økonomiske måte å representere de på, ved å bare sende få antall aktører. Gjennom bonderiksdagsmann kunne man representere fleste folk i Egentlige Finland, siden store deler av befolkningen i Egentlige Finland på 1500-tallet til starten av 1700-tallet var bestående av bønder og svebruk, selv om det va liten forskjell på de arbeidsyrkene på den tid. Som vi ser i moderne tid har og hadde Finland stor mengde skog, hvor store deler av Finland er dekket av skog. Bøndene og presteskapet fra Finland under representert i riksdagene som skjedde i Stockholm på 1600-tallet fordi det var økonomisk for vanskelig å møte opp riksdagene som var langt unna

⁵⁰ Villstrand 2009: 189

⁵¹ Villstrand 2009: 190

⁵² Villstrand 2009: 191

⁵³ Villstrand 2009: 190, 191 & 192

⁵⁴ Villstrand 2009: 192

gårdene deres. På 1600-tallet var det vanlig å sysselsette seg innenfor svebruk eller skogsbruk, hvor du var enten bonde eller drev med tømmerverk.⁵⁵ Finsk treverk var et stort hovedprodukt innenfor det svenske rikets eksport, siden det var stor etterspørsel av treverk, siden de fleste objekter på den tid ble laget av treverk på den tiden, som eksempel den svenske rikets marine.⁵⁶

Før 1600-tallet var store deler av borgerskapet i Finland enten svensk eller finner, men på slutten av 1500-tallet ser vi en gradvis påvirkning av tysk. I de forskjellige landsbyene i Finland ble det mangel på datidens moderne håndverkere som kunne lage og produsere moderne utstyr til landsbyene, etterspørselen gjorde til av det var mye innflytning fra de tyske områdene til byene, dette gjorde til at flertallet av borgerskapet i Finland var tysk. For at lokal befolkningen i Finland skulle henge med, måtte de lære seg tysk, dette var en reaksjon på den tyske innflytelsen tyskerne hadde på borgerskapet i Finland på 1600-tallet. De aller fleste finner, både bøndene og adelen ble da en trespråklig nasjon.⁵⁷ Det at finnene kunne snakke tysk kan ha sammenheng med at det gjorde det lettere for finnene i hæren å samarbeide med de tysk talende knektene i de rekke forskjellige konfliktene de skulle bli utsatt for under storhetstiden sin.

Som nevnt tidligere var Finland På 1500-tallet delt opp i mindre slottsfylker med en stats holder hver som skulle styre alt av administrering, økonomi og samfunnet som representant av monarkiet. Krigene på starten av 1600-tallet skulle påvirke avgjørelsen til Gustav Adolf den andre om å sentralisere makten i Finland.⁵⁸ Han ville sentralisere makten til en generalguvernør istedenfor å ha en desentralisert makt i Finland. Gustav Adolf den andre innså at han trengte å hente ressurser fra befolkningen i Finland til å holde sin krigsferd gående, siden han var opptatt med krig mot Polen-Litauen, også senere trettiårskrigen. I starten var det hans høyre hånd Axel Oxenstierna som ble generalguvernør i Finland. Både Gustav Adolf den andre og Axel Oxenstierna innså at sentralmaktene, hadde mindre makt i Finland etter lengre periode med mye krig på 1500-tallet og begynnelsen av 1600-tallet mot Polen-Litauen og Russland, hvor de reelle maktene lå hos guvernørene og adelen i Finland.⁵⁹ Siden denne perioden var sterkt preget av tung skattelegging for å dekke krigføring som skjedde lengre sør og øst. Ble det vanskelig tid for de elite maktene, løsningen for monarkiet var å gi de lokale elitene mere makt på det lokale planen, hvor de fikk makten over

⁵⁵ Villstrand 2009: 14

⁵⁶ Villstrand 2009: 14

⁵⁷ Villstrand 2009: 100, 102, 103 & 104

⁵⁸ Villstrand 2009: 170

⁵⁹ Lappalainen 2010: 6

befolkningene og deres ressurser. Dette var et inngrep gjennomført av monarkiet for å holde de lokale elitene fornøyde, sånn at de eventuelt ikke ville gjøre opprør mot monarkiet under lange perioden med krig og ufred.⁶⁰ Det gjorde at det ble en god relasjon mellom kongen og de lokale elitene i Finland, siden lokal elitene fikk mer autonomi og mer kontroll over lokale ressurser, mens kongen og de statlige i Stockholm kunne beskytte elitenes interesser fra andre utenlandske aktører som innflytelse fra Russland, eller barbariske folk rundt om i deres område.⁶¹ Før sentraliseringen hadde de lokale elitene tingrett hvor de kunne innføre nye lovverker, og regulere gamle lovverk på lokal plan. Samtidig gjennom disse institusjonene kunne de i større grad benytte sin makt på lokal plan uten å samkjøre med sentralmaktene i Stockholm.⁶² Når Gustav Adolf den andre og Axel Oxenstierna skulle sentralisere, ble disse tingrettsystemet brukt som en kanal for å gjennomføre sine reformer, gjennom å ha reformert rettssystemet kunne de gjennomføre en skattleggingsreform, som skulle gjøre det lettere for statsmakten å kreve inn høyere skatter fra lokalbefolkningen, som skulle finansiere deres krigføring enda mere uten å skape en større misnøye blant lokalbefolkningen.⁶³

Axel Oxenstierna var en viktig figur innenfor det svenske riket, hvor han i 1611/12 opptrådte som kansler i riket etter Karl den niende døde, siden Gustav Adolf den andre ikke var erklært myndig enda. Axel Oxenstierna står bak en rekke reformer mens han er kansler og senere rådgiver til Gustav den andre, hvor han blant annet reformerer handelspolitikken med å innføre blant annet toll, han øker skatter, og skriver hjelper Gustav med å endre på rekruteringsloven. Han hjelper Gustav med militære avgjørelser som eksempel hvor han oppmuntrer Gustav til en militær satsning i Livland.⁶⁴ Stor deler av krigsskatter kom i fra skatter i det svenske riket, men med Axel sine reformer innenfor handelspolitikken, kunne store deler av krigskostnadene komme fra toll og skatter fra handelen mellom det svenske riket og andre land. Axel Oxenstierna reformerte skattesystemet under hans tid, hvor de gamle skattene ikke samlet inn nok penger til krigene, derfor gjorde han krigsskatten brede og lettere å kvalifisere flere personer til skatt.⁶⁵

Axel Oxenstierna klarte å innføre en rekke slike reformer til storfyrstedømmet før han ble byttet ut med en person som skulle sette opp Finland til å bli det storfyrstedømmet som den

⁶⁰ Lappalainen, M (2000) *Den lokala eliten och uppkomsten av maktstaten: Egenmäktiga ämbetsmän och svag kunglig överhogerhet i det tidiga 1600-talets Finland*. Engman, M., Forsgård, N. E., Gullberg, T., Karvonen, L., Klinge, M., Knapas, R., Knif, H., Landgrén, L. F., Meinander, H., Weiss, M. S., Störmsberg, J. & Östman, A. C. (Red) *Historisk Tidsskrift för Finland (1. s.1 – s.30)* Historiska föreningen r.f., Helsingfors: s.5 & 6

⁶¹ Lappalainen 2000: 8

⁶² Lappalainen 2000: 19 & 20

⁶³ Lappalainen 2000: 22 & 23

⁶⁴ Nilsson, S. A. (2024, 08. Mai) *Axel Oxenstierna*. Riksarkivet <https://sok.riksarkivet.se/sbl/artikel/7882>

⁶⁵ Nilsson 2024

var under toppen av det svenske rikets storhetstid, og det var Per Brahe.⁶⁶ Per Brahe ble generalguvernør i 1637, og allerede i 1640 hadde han gode kontakter med lokale bønder, adelsmenn og borgere, der han fikk ordnet opp et rekruterings- og skattesystem. I 1648 kom han med 25 punkts instruksjoner som skulle reformere og effektivisere Egentlige Finland til et velstående storfyrstedømme som skulle klare å forsvare seg mot Russland og Polen-Litauen. Et av disse tiltakene var å innføre det svenske rikets postvesenet for å øke kommunikasjon sånn at responstiden mellom monarkiet og en eventuelt hær, eller andre offisielle grunner ble kortere.⁶⁷ Slike tiltak som postbudet skulle hjelpe det svenske riket til å kommunisere og reiser mye bedre mellom kjernedelene Sverige og Egentlige Finland, og skulle bli godt brukt under flere kriger og konflikter helt til Russlands på 1800 tallet. Disse tiltakene gjorde også lettere for både Sverige og Egentlige Finland til å utvikle seg mye bedre i lag i løpet av 1600-tallet.⁶⁸

Det er mange grunner til at dette postsystemet var så effektive og kunne nå store deler av riket på kort tid. En av disse grunnene var beliggenheten til Stockholm hvor både monarkiet, statsapparatet og hovedstaden lå. Det var i hovedstaden i det svenske riket hvor både monarkiet og statsapparater befant seg store deler av tiden. De regjerte mesteparten av tiden fra Stockholm under det svenske rikets storhetstid. Stockholm befinner seg i en sentral ved kystlinjen av Østersjøen, som gjorde til at de hadde lett tilgang til sjøen som gjorde det enklere å nå de fleste delene av det svenske riket som Jämtland til Finland, eller Norrland til Narva i dagens Estland.⁶⁹ Når det svenske riket begynte med de større ekspansjonene på midten av 1600-tallet, trengte de et nytt postsystem, den fungerte slik at veier og infrastruktur ble bygget ut i riket og postvesenet fikk en mer vesentlig oppgave av å levere disse brevene fra distrikt til distrikt, by til by, og område til område. Hvor hver av disse regionene ble administrert av et postvesen med forskjellige kontorer innenfor sonene.⁷⁰ Når Finland ble en del av dette systemet, ble postvesenet utvidet til sjøs hvor beliggenheten til Stockholm gjorde det lettere for postvesenet. Postvesenet i Finland hadde hovedsenter i Åbo, som fungerte som et mindre maktsentrum i Egentlige Finland. Åbo lå på andre siden av Østersjøen for Stockholm, som gjorde det lettere for postvesenet å seile fra Sverige til Finland, Åland som er en øy mellom Sverige og Finland var viktig for denne ruten effektivisering, og gjorde sjøfarts forbindelsen enda tryggere for postvesenet. Postvesenet var ikke like utbygget i Egentlige

⁶⁶ Villstrand 2009: 170, 171 & 172

⁶⁷ Villstrand 2009: 173

⁶⁸ Villstrand 2009: 24, 25, 26 & 27.

⁶⁹ Villstrand 2009: 19

⁷⁰ Villstrand 2009: 20

Finland som i Sverige, men den hjalp like mye med å effektivisere kommunikasjonen i Egentlige Finland. Når posten kom til Åbo kunne den bli sendt i en av to retninger, en var Kexholm som lå ved grensen til Russland, eller mot Österbotten.⁷¹ Dette hjalp det svenske riket til å skape et trygt og sterkt samband mellom Sverige og Egentlige Finland, men det skapte også godt nettverk mellom det svenske riket og deres besittelser i Nord- og Øst-Europa, alt fra Riga i dagens Latvia til Hamburg.⁷²

Så langt i oppgaven har vi sett på hvordan det Storfyrstedømmet Finland ble kontrollert og administrert på under det svenske rikets storhetstid. Hvilke reformer måtte bli gjennomført for å gjøre det enklere og bedre å kontrollere egentlige Finland under en tid hvor det var mye uro i Europa, hvor det svenske riket skulle bli innblandet i en rekke konflikter på midten av 1600-tallet. Men hvordan ble Finland brukt under disse konfliktene? Og Hvordan var det for finnene å tjenestegjøre under slike omstendigheter som den andre danske krigen? Ble de sett som mindre verdige, og ble brukt kanonføde, eller var de viktige under Gustav den andre og Karl den tiende sine militære reformasjoner?

Finlands rolle i det svenske rikets militære ekspansjon:

Tidligere i teksten har jeg diskutert det svenske rikets tidlig moderne tid og hvordan det var under det militaristiske storhetstiden for både i Sverige og i Finland. Vi har sett hvordan på det svenske riket har administrert og kontrollert sitt riket, både ned i mikroperspektiv, og vi har sett det i større bildet i makroperspektivet. Det har også blitt diskutert hvordan egentlige Finland ble administrert i en tid i konflikt. Men hvilken funksjon hadde befolkning i egentlige Finland under det ekspanderende svenske riket? Som nevnt tidligere er det noen historieforskere som mener at Finland ble utsatt for utsugning, og var en del av Sveriges imperialistiske ekspansjon østover for å forbedre sine egne økonomiske og maktrelaterte situasjon.⁷³ Selv om det var sosiale og økonomiske ulikheter mellom svensker og finner, måtte begge gjennomføre militære tjenester. Men hvilken måte ble finnene brukt i det svenske rikets militær

Rekruttering: Det svenske riket var i en spesiell situasjon angående rekruttering og ressurser de kunne hente ifra på 1600-tallet, på lik linje med moderne Sverige og Finland kan man se at på demografisk sett var populasjonen i begge landene betydelig mindre enn resten

⁷¹ Villstrand 2009: 21

⁷² Villstrand 2009: 28

⁷³ Huovinen 1986: 7 & 8

av Europe, spesielt hvis man sammenligner med naboland som Russland og Polen-Litauen. På 1600-tallet hadde de et problem hvor de ikke kunne hente like store mengder av soldater som andre makter på den tiden, men hadde mye økonomiske ressurser på grunn av deres utvidende berg bruket deres, som gjorde til at de kunne kjøpe, leie og opprettholde knekter fra andre land.⁷⁴ Derfor var det viktig for det svenske riket å ha riktig rekrutteringsmetode på plass, hvor man var effektive med å hente ut fra den mannlige befolkning, samtidig som at de ikke hindret sine egne kulturelle, politiske og økonomiske vekst for riket. I denne perioden var det hovedsakelig to rekrutteringsmetoder i det svenske riket, en som kom etter alle militaristiske reformene som Gustav Adolf den andre kom med under hans regjeringstid, og det karolinske rekrutteringsformene som ble laget og oppkalt etter Karl Gustav den tiende. Selv om store deler av armé oppbygningen og rekrutteringer kom fra tyske knekter eller frivillige fra andre land, spesielt under trettiårskrigen var det en stor gruppe av svensker og finner som tjenestegjorde som soldater innenfor Gustav Adolf den andre sin hær. På 1600-tallet var det en grunnleggende verneplikt system som skulle bidra med organiseringen av hæren. Gustav Adolf grunnla en rekrutterings ordningen hvor de som hadde makten i de forskjellige provinsene innenfor hadde selv ansvar for å fylle en kvote for soldater, og hadde selv ansvar på hvordan rekrutteringen skulle skje for å fylle denne kvoten. Dette endte med at hver tiende man i det svenske riket skulle rekrutteres og tjenestegjøre i det svenske militæret. Dette var et system som også ble innført i de provinsene som det svenske riket klarte og erobret gjennom de forskjellige krigene i stormaktstiden, som eksempel under Karl Gustav den tiende sin tid hvor det svenske riket var på sitt største med Bornholm og Trondheim len som nye provinser innenfor rike, begynte de å presse dansker og nordmenn inn i tjeneste. Ofte klarte ikke disse militærmaktene til å rekruttere nok soldater fra sine egne lokale provinser til å fylle kvoten, så da måtte de leie inn knekter fra andre land, eller håp på at det kom frivillige fra andre land.⁷⁵ Gustav Adolf den andre sine rekrutteringsreformer kan man argumentere fungerte bra på i sin periode som var preget av trettiårskrigen, under trettiårskrigen hvor han og det svenske armé var stadig på offensiven, hvor de hadde tilgang til flere knekter siden de var i tyske områdene. De tyske områdene hadde tilgang til en større befolkning som kunne bli rekruttert eller leid som knekter inn i den svenske hæren. Dette fungerte dårligere når Karl Gustav den tiende regjerte siden han ikke hadde like stor tilgang til tyske soldater og knekter. Derfor måtte Karl Gustav den tiende reformere den gamle metoden og innføre ny rekrutteringsmetode. Karl Gustav den tiende innførte milits hjem som også ble kalt den eldre militære inndelingen. Den

⁷⁴ Ericson, L. (2004): *Krig og krigsmakt: Under svensk stormaktstid*. Historiska Media: s.23

⁷⁵ Ericson 2004: 21, 22 & 23

eldre militære inndelingen fungerte slik at hver bonde skulle stille som soldat hvor de selv fikk ansvar til å ruste seg selv opp til den svenske standarden, med moderne uniformer og moderne våpen. Hvis de ikke kunne stille selv, måtte man enten leie inn en knekt eller flere til å gjennomføre deres militærtjeneste. Da hadde bonden eller den personen som skulle i militærtjeneste ansvar for en rekke ting. Soldaten eller knekten skulle bli rustet opp etter svensk standard, man skulle gi ut en fast lønn til soldaten eller gi ut en viss mengde god jord, hvis jorden var dårlig skulle man bli kompensert for det, og det siste var at de skulle bli belønnet for sitt arbeid etter militærtjenesten.⁷⁶ Men som i det Egentlige Finland var det kanskje mange forskjellige småbruk som ikke kunne forlate sine gårder for å tjenestegjøre i hæren, eller hadde ikke råd til å ruste opp en eller flere soldater selv. Det man kunne gjøre da var å slå sammen større gruppe av små gårder for å sende en gruppe full utstyrt soldater. I det svenske riket kunne det ta opp fra 12 til 15 gruppe for å sende to soldater, mens i mindre ekstreme tilfeller var det nok med opptil seks gårder for å ruste opp en soldat til krig.⁷⁷ De mer velstående bøndene i Finland og det svenske riket, som oftest var storbonde med flere småbruk under sitt belte, hadde som oftest nok rikdom til utrustet seg selv til å tjenestegjøre innenfor kavaleriet, som på den tid ble fortsatt sett som riddere, selv om denne tankegangen var på vei ut. Som oftest hvis de kunne utruste flere soldater inn i kavaleriet enn bare seg selv, kunne man få avdrag eller gjøre fradraget større. Rytterne som ble utrustet av storbøndene, ble til slutt underkastet under disse storbøndene som hadde kontroll over de gjennom lønning og rustningen de bar på, dermed ble det slik at rytterne gikk fra å være høyt opp på den sosiale rangen, til å falle ned til de lavere sosiale klassene.⁷⁸

De lokale elitene og adelsmennene hadde lik makt i de nye systemene som de gamle, de fikk utdanne seg til å være offiserer, der de administrerte og kontrollerte de lokale militærstyrkene i områdene. Dette gjald spesielt i egentlige Finland, som i store deler av 1500- og 1600-tallet var konstant i krig eller i konflikt. Som nevnt tidligere måtte sentralmaktene gjøre unntak i egentlige Finland og desentralisere makten i disse områdene til de lokale elitene. De fleste adelene og elitene fikk sin makt gjennom militær utdanning, og disse elitene fikk bygget opp sine erfaringer med å føre krig ved de russiske grensene.⁷⁹ I resten av rike fikk de ikke like mye privileger som Egentlige Finland siden behovet for en sterkere adel ikke var like sterkt i resten av rike, men allikevel var mye likt. Hvor de vanlige offiserene fikk hadde ulike

⁷⁶ Ericson 2004: 27, 28, 29 & 30

⁷⁷ Ericson 2004: 30

⁷⁸ Ericson 2004: 32

⁷⁹ Lappalainen 2010: 6 & 7

privileger som varierte etter deres rang, hvor de var bosatt og hvor de var ifra. Men hver offiser fikk en bolig hvor de fikk bo gjennom deres offiser karriere, i tillegg fikk de forskjellige rangene ulike lønn basert på erfaringene og stillingene de hadde. Disse lønnene ble utbetalt fra de lokale bøndene som offiseren bosatte seg ved siden av. Det samme gjaldt de offiserene innenfor kavaleriet, som fikk lønn og en plass å bosette seg, selv om de tilhørte adel klassen, og var i generell i bedre sett økonomisk og sosialt.⁸⁰ Den nygamle organisasjonen skulle gjelde i hele riket, hvor hver provins hadde eget ansvar til å ruste opp sine egne regimenter, hvor et regiment på den tid skulle bestå av 1 200 infanterister. Hvor et område skulle forsørge et kompani, som var bestående av 150 soldater med lønn, bosted og utstyr. Til sammen i et regiment var det sånn sirka åtte kompanier, dette tallet varierte på ytelsen av område. Hvis område ikke kunne ta vare på så mange kunne de ha mindre, men hvis kunne ha flere enn åtte kompanier, kunne de også gjøre det for å få avtrekk av skattene deres.⁸¹

Militære reformer: Under den svenske rikets storhetstid var de militære reformene en viktig del, på lik linje med rekrutteringsreformene som ble gjennom ført av både Gustav Adolf den andre og Karl Gustav den tiende ble også infanteriet og kavaleriet reformert gjennom en rekke tiltak. På starten av 1600-tallet og starten av Gustav Adolf den andre sin regjeringstid var det svenske riket utsatt for en rekke konflikter, hvor de ofte kriget mot Russland, Danmark-Norge og Polen-Litauen. Gustav Adolf den andre noterte seg at fienden hadde både mer moderne militære enn det svenske rikets, og samtidig som de hadde større hærer.

Under disse krigene gikk den svenske hæren inn for å modernisere hæren, mye av disse moderniseringen skulle Gustav Adolf den andre stå for, hvor han tok inspirasjon fra den nederlandske hæren.⁸² Som allerede var i krig for selvstendighet fra spanjolene i midten av 1500-tallet, en krig som skulle vare til slutten av trettiårskrigen. Den nye nederlandske republikken klarte å revolusjonære krigføringen i løpet av starten av 1600-tallet, hvor de hadde kjempet lenge mot spanjolene og utviklet gode taktikker hvor mindre stater og hærer kunne kjempe mot større makter.⁸³ De nye taktikkene som var inspirert fra nederlenderne var basert på en idé om at man istedenfor å ha store langsomme hærer, skulle man ha mindre mobile hærer som kunne gjennomføre taktiske trekk mye kjappere mot fienden de kjempet imot. Denne nye taktikken ble allerede brukt tidlig 1600-tallet med gode resultater, når

⁸⁰ Ericson 2004: 31 & 33

⁸¹ Ericson 2004: 29

⁸² Wolke 2006: 39 & 78

⁸³ Wolke 2006: 35, 36, 38 & 39

infanteriregimenter fra Finland ble ledet av Jakob De la Gardie, med støtte fra kavaleri finnenes kavaleri, klarte å beseire motstanderne i Riga 1625.⁸⁴ For klare å gjennomføre slik mobilitet i hæren måtte Gustav Adolf den andre gjøre om på strukturen i militæret. Det tidlig nye infanteriet bestod hovedsakelig av to typer soldater, en type med lange lette spyd på seks meter som ofte hadde hjelmbeskyttelse, og beskyttelse for både brystet og ryggen. Den andre typen besto av musketerer som var de som brukte musketten til å skyte, som kunne ta opptil flere minutter å lade om. Disse musketerer ble som oftest utrustet med lik rustning som spysoldaten. Musketerne ble enda mer viktige under Karl den tiende regjeringstid, hvor de utgjorde en større del av infanteriet.⁸⁵ Det svenske kavaleriet var utrustet på en annen måte, hvor de hadde en halvrustning som dekte bare oversiden av kroppen, dette var for å gjøre mobiliteten bedre til rytteren når han var red på hesten. Som oftest hadde kavaleriet en håndpistol som de kunne fyre løs på fienden, samt at de hadde et sverd til å forsvare seg sjøl mens de ladet om. Disse tre kombinasjonene pluss en effektiv artillerikorps gjorde til at den svenske armé ble en utrolig effektiv hær under regjeringstidene til både Gustav Adolf den andre og Karl Gustav den tiende, som de skulle bruke mye under sine konflikter.⁸⁶

Finnenes kavaleriregimenter: Som nevnt tidligere i teksten klarte både Gustav Adolf den andre og Karl Gustav den tiende å lede det svenske riket gjennom konflikter med en rekke andre kongeriker. En av grunnene til dette var at Gustav Adolf den andre reformerte og effektiviserte hele hæren til det svenske riket, og Karl den tiende klarte å bruke den nye hæren til å ekspandere grensene til det svenske riket til det største arealet de skulle oppnå. For Karl Gustav den tiende og Gustav Adolf den andre var kavaleriet en viktig del av hæren når de bekjempet kamper.⁸⁷ De fleste regimentene som kom fra Finland ble som oftest stasjonært enten i Egentlige Finland, eller ved andre regioner i Østersjøsområdene som hadde festninger langs grensen, som Kexholm, Narva, og Ivangorod.⁸⁸ Selv om de fleste regimenter var stasjonert i de østre grensene av riket, så var det flere regimenter som var med å krige i Europa og Skandinavia med Karl den tiende og Gustav den andre. En av disse var blant annet Åke Tott som var et kjent kavaleri general fra Finland, som har vært med på en rekke konflikter slik som nordiske syvårskrigen og trettiårskrigen, hvor han da det mest kjente

⁸⁴ Wolke 2006: 78 & 81

⁸⁵ Wolke 2006: 275 & 276

⁸⁶ Wolke 2006: 276 & 276

⁸⁷ Murdoch, S. & Grosjean, A. (2017) *The Composition of the Swedish Army, 1628-1632*. Revista de Historia Militar Y politica, Vol 27

[file:///C:/Users/elias/Downloads/The_Composition_of_the_Swedish_Army_1628%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/elias/Downloads/The_Composition_of_the_Swedish_Army_1628%20(1).pdf) : s.2

⁸⁸ Ericson 2004: 113

finske kavaleriet som ble oppkalt etter han. Det var Totts regimente som var med på å skape rykte om hvor effektivt finsk kavaleri var.⁸⁹

Under Trettiårskrigen og i senere tid blir Gustav Adolf den andre sett som han som revolusjonerte kavaleriet, hvor han ble kjent med hans aggressive manøvrer, og hvordan han klarte å effektivt kombinere både kavaleriet og infanteriet inn i hans taktikker, som skulle inspirere å bli brukt senere av Karl Gustav den tiende. I Europa var det hovedsakelig to hovedgrupper med kavalerier som ble brukt av europeiske makter under 1500-tallet og 1600-tallet, disse typene var Harquebusier og Kyrassér som hovedsakelig ble mest brukt av de mer velstående maktene som hadde en stabil adel som hadde råd til slike rustninger de brukte. Kyrassér var som oftest utrustet med tungt heldekkende rustning for ekstra beskyttelse, de hadde oftest en eller to pistoler tilgjengelig som de brukte mot fienden. Kyrassér ble brukt mer til å kjempe direkte mot fienden. I motsetning til Kyrassér, hadde Harquebusier kavaleri lettere rustning som dekket bare de viktige delene av soldaten som hode, bein, rygg og bryst. Harquebusier brukte større karbinvåpen istedenfor de standardiserte pistolene som kyrasserne brukte, disse riflene ble delt ut sånn at Harquebusier kunne holde seg lengre bak å avfyre mot fienden.⁹⁰

Kavaleriregimentene som kom fra Finland var lik organisert som kavaleriregimentene som kom fra Sverige, hvor regimentene fra Finland og Sveige ble lik utstyrt som den andre. Både Finland og Sverige hadde problemer med hvilken type hesterase de brukte i kavaleriet. Samme grunn som de hadde for lavt befolkningstall, er geografien. Hvor både Finland og Sverige ligger i Nord-Europa hvor det er kalde vintere med mye snø, eller store tette skoger. Dette gjorde til at den svenske og finske hesterasen var relativt kortere, latere og svakere enn russiske og polske hester.⁹¹ Selv om de svenske og finske hesterasene skulle være dårligere stilt enn de russiske og polske hestene, skulle det ikke stoppe de finske kavaleriregimentene å være effektive. Hvor kavaleri regimentene som kom fra Finland ble berømte under 1600-tallets mange kriger, selv om de hadde likheter med det svenske kavaleriet med hvordan de ble rekruttert, hvem som ble rekrutter og hvilket utstyr som ble delt ut. Finnene ble delt inn i sine egne regimenter selv om Finland var en del av det svenske riket, dette gjorde det lettere å samarbeide i feltet siden kommunikasjonene ble bedre når alle snakket finsk. Samtidig var de fleste finske regimentene stasjonert langs den russiske grensen ved Finland og Baltikum for

⁸⁹ Wolke 2006: 267, 268, 269 & 270

⁹⁰ Brzezinski, R. & Hook, R. (1993) *The Army of Gustavus Adolphus 2: Cavalry* (3 utg.) Osprey Publishing Ltd: s 3 & 4

⁹¹ Brzezinski 1993: 4 & 6

logiske grunner og logistikk. Det var lettere for finske regimenter å beskytte områder de var mest kjent med istedenfor svensker som ikke er kjent med område.

På starten av 1600-tallet var det 4 kavaleri regimenter fra Finland, men dette skulle bli enda høyere etter Gustavs militære reformer, når allerede i 1628 var tallet blitt høyere med å øke til 24 kavaleri regimenter fra Finland, hvor de aller fleste tjenestegjorde ved grensefestninger i egentlige Finland og Baltikum med få unntak ved krig, hvor de ble sendt til andre regioner for å kjempe i den svenske arméen.⁹² Dette var et resultatet av ulik antall soldater man rekrutterte i de forskjellige områdene. Lik som andre regioner som var underlagt av ett annen folkeslag som Skottland og England, var det vesentlig høyere rekrutterings kvote i provinsene i Finland, hvor flere finner måtte enten tjeneste gjøre i kavaleriet, eller tjenestegjøre i infanteriet. Disse kavaleriregimentene fra Finland var mer effektive enn de kavaleri regimentene fra Sverige, på grunnlag av at regimentene fra Finland hadde langt mer erfaringer og trening innenfor krig. Som nevnt gjentatte ganger ble det kjempet mye i Finland og Baltikum mot Russland og Polen-Litauen, hvor disse områdene ble det som oftest brukt finske regimentene som var fast stasjonert ved grensefestningene. De fikk vitne til det mer effektive brutale polske og russiske kavaleriet, finnene som observerte hva de gjorde lærte av dem. Samtidig ble hestene avlet enda bedre enn de svenske hestene, hvor hestene ved grenseområdene ble avlet som oftest med de russiske og polske hestene, som var større, sterkere og mer disiplinert enn de svenske hestene. Kombinasjonen av disse elementene gjorde finnene til mer effektive og brutale mot fienden, hvor under trettiårskrigen ble kjent som *Hakkapelitta*, etter deres slag ord *Hakkaa Päälla*, som betyr på norsk «å hakke de ned», som gjorde til at finnene ble kjent som barbariske kavaleri.⁹³

På 1600-tallet var det vanlig for et kavaleriregiment å inneholde 1000 hester med 1000 ryttere i hvert av kavaleriregimentene. Et regiment var vanligvis delt opp i 8 kompanier, et kompani hadde som regel 125 hester. Disse kompaniene ble ledet av forskjellige ledere, hvor obersten fikk sin egen kompani, Oberstløytnant som var nestleder, og ble leder hvis obersten falt, fikk sin egen kompani, majoren som var tredje i rekken fikk et eget kompani, og resten var fordelt til kapteiner i regimentet. Dette utgjorde et kavaleriregiment fra Finland. De finske kavaleriregimentene skulle bli organisert slik, og var i tjeneste i det svenske hæren helt til deres splittelse i 1809, da de ble overgitt til Russland.⁹⁴ Hvor de finske soldatene og kavalerimenn som tjenestegjorde under Gustav Adolf den andre hadde høy grad av disiplin på

⁹² Brzezinski 1993: 6

⁹³ Brzezinski 1993: 6, 38 & 39

⁹⁴ Brzezinski 1993: 7 & 8

grunn av straffene Gustav delte ut hvis de ble tatt for å prøve å rømme. Straffene var like uansett om du var fra Finland eller Sverige, hvor hvis man prøvde å rømme fra en kamp, kunne den soldaten og soldater som kom fra samme kompani bli straffet med å bli skutt eller hengt, slike straffer ble delt ut sånn at soldaten skulle være redd for å ikke bare han selv ble utsatt for straff, men også hans medsoldater. Siden de fleste soldatene som tjenestegjorde i et regiment, kom som oftest fra samme område, og var mest sannsynlig kjent med hverandre fra før av.⁹⁵

Når Karl Gustav den tiende ble kronet konge, gjorde ikke han en like stor revolusjonerende reformering av hæren som Gustav Adolf den andre, hvor det var klart at Gustav Adolf den andre revolusjonerte den svenske arméen og brukte alt og alle som han fikk tak i, og det med finnene inkludert. Karl Gustav den tiende hadde heller ikke mål med det, siden det svenske militæret var allerede en av de beste i Europa på den tid da han tok over kronen på 1650-tallet. Men med tiden så utviklet han Gustavs allerede sterke hær til en mer dominerende militær, som skulle utfordre Polen-Litauen og de andre stormaktene.⁹⁶ Karl gjennomførte mange reformer og endringer under tiden sin, men han gjorde bare noen få offisielle endringer i lovverker angående militæret, hvor han gjorde om på straffen hvis noen prøvde å unngå militærtjeneste, eller prøvde å rømme under en kamp.⁹⁷

Grunnen til at det ble gjennomført lite reformer i det svenske militæret under Karl Gustav den tiende sin tid, var det at svenske hæren var en av de mest moderne i den tid, men som tiden gikk måtte også Karl Gustav den tiende forandre på militæret, og oppdatere utstyr og doktrinen, en av disse forandringene var bruken av kavaleriet. I perioden etter trettiårskrigen innså resten av Europa viktigheten i kavaleriet, og hvordan de måtte oppgradere sine egne kavaleri regiment etter svenske, finske og polske kavaleriet. Hvor under Gustav Adolf den andre sin tid var den beste hæren en god kombinasjon med både fotsoldater og kavaleriet, men under Karl Gustav den tiende sin regjeringstid ble kavaleriet slagkraften i den moderne hæren. Kavaleriet ble mobile og fungerte mer som sine egne enheter på slagmarkene, men kavaleriet manglet ildkraften og offensive kapasiteten til infanteriet, så da ble dragonkavaleriet viktig som støtte til kavaleri regimentet.⁹⁸ Dragonkavaleri var kort forklart infanteri i på hest i kavaleriregimentet, hvor de var mer utrustet enn de vanlige svenske og finske kavaleri, og de hadde muskett som hovedvåpen. Dragonkavaleri var lite brukt i Gustavs

⁹⁵ Essen, M. F. (2021): *Charles X's Wars: Volume 1 – Armies of the Swedish Deluge 1655-1660*. Helion & Company limited: s.67 & 68

⁹⁶ Essen 2021: 67

⁹⁷ Essen 2021: 68

⁹⁸ Essen 2021: 69 & 70

tid, men ble en viktigere rolle under Karls tid.⁹⁹ Denne typen utvikling passet Karl Gustav den tiende perfekt, siden han selv var kavalerikaptein under trettiårskrigen.¹⁰⁰

Det var ikke bare kavaleriet som ble forandret under Karl Gustav den tiende sin tid, infanteriet forandret seg også gjennom midten 1600-tallet. Under Gustav sin tid ble det brukt en god kombinasjon av spydmenn og muskettmenn, hvor muskettmenn skulle avfyre så mange runder de klarte helt til de stod nærme nok til å bruke spydene, samtidig kunne de bruke spydene til å forsvare seg mot fiendtlig kavaleri. På 1650-tallet ble det færre og færre spydmenn i formasjon for å få mer ildkraft med gjennom flere muskettmenn i formasjon. I starten av 1640-1650 tallet ble infanteriet mer til forsvarstropper hvor de var langt bak i formasjonen. Men ble senere til en av de mest viktigste offensive troppene i slagfeltet i tillegg til kavaleriet.¹⁰¹

På 1650-tallet ble det mindre av å leie inn knekter til sine hærer, og det ble mer og mer vanlig for stater å ha sine egne profesjonelle hærer i stedet. I denne tidsperioden hvor var det mer bruk for kavaleriet, og samtidig at det ble behov for flere kavaleriregimenter måtte Karl Gustav den andre skrive om privilegiene adelen hadde innenfor rekrutteringslovene. Før hadde adelen og eliten privileger sånn at de var bare de som kunne velge om å være soldat, eller sende soldater til å tjenestegjøre for de innenfor kavaleriregimentet. Karl fjernet disse privilegiene til adelen sånn at både bønder og storbønder i de forskjellige provinsene kunne bidra til kavaleriet. Bøndene kunne bidra til kavaleriet på lik linje som infanteriet, hvor de kunne enten sende sine egne personelle, eller slå seg sammen med andre gårder å sende to til tre soldater i lag.¹⁰² Samtidig som han gjorde om på adelens privileger, reformerte han også på rekrutteringsmetoden, hvor under Gustav Adolf den tiendekvoterte de etter antall personer som skulle inn, men under Karl skiftet man til å telle gårder, hvor man kvoterte like mange soldater som gårder man eide. Disse reformene gjorde det lettere for bøndene med en mer balansert kvotering, siden som oftest hadde de bare 1 eller to gårder, hvor adelen kunne ha opptil flere gårder de eide, kvoten økte fra 1 til 8 og 1 til 16 for å øke militære styrker. Dette utgjorde 6 prosent av den svenske befolkningen som lå på sånn ca. 925,000 personer til 970,000, mens i Finland var kvotering enda høyere på 6,75 prosten av en populasjon som var mindre enn i Sverige på 450,000.¹⁰³ De fleste infanteriregimentene fra Finland, ble brukt

⁹⁹ Brzezinski 1993: 14

¹⁰⁰ Essen 2021: 108

¹⁰¹ Essen 2021: 70

¹⁰² Landberg, H. (2008) *Kungamaktens emancipation: Statsreglering och militärorganisastion under Karl X Gustav og Karl XI*. Scandia 2008: s.115, 116, 117 & 118

¹⁰³ Essen 2021: 89

under Karl Gustav den tiende til å forsvare garnisonene i Livland og ikke i selve Finland. På den tiden under Karl Gustav den tiende var det midlertidig fred mellom Moskva og Det svenske riket, så det var behovet ved å holde en like stor grensevakt lengre lengere. Grensen mellom det svenske Livland og Polen-Litauen var det større behov for flere soldater, siden Karl Gustav den tiende var i krig med Polen-Litauen over tronearv. Garnisonen i Livland holdte på et tidspunkt 63,000 personell til å opprettholde grensefestningene, en del var originalt fra Livland området, men fikk ekstra hjelp fra Finland.¹⁰⁴

Under Karl Gustav den tiende ble det opprettholdt hele 10 kavaleriregimenter og 26 infanteriregimenter som han klarte å opprette og vedlikeholde under hans hele regjerings tid, hvor han kjempet flere kamper, som blant annet første og andre danske krigen, og krigen med Polen-Litauen. Av disse 10 kavaleriene var 4 hele regimenter fra Finland, pluss et kompani som var under et svensk kavaleri, siden de trengte flere ryttere til å fylle regimentet. Disse kavaleriregimentene kom fra de rikeste delene av Finland hvor adelen var sterkere, og de provinsene hadde større befolkning.¹⁰⁵ Med infanteriet så var 26 regimenter, ut av 26 utgjorde Finland 10 disse regimentene. Forskjellen mellom bidraget mellom infanteriet og kavaleriet kan forklares på rekrutteringssystemet, hvor det var tilgang til flere soldater av bøndene, i de provinsene i Finland var det flere bønder enn adler.¹⁰⁶

Ved figur 1. kan man se en bokføring av mannlige befolkningen i Sverige og Finland rundt år 1653 til 1657. Dette var en typisk bokføring som på den tid loggfører hvor mange fra hver provins ble rekruttert i de forskjellige årene, som for eksempel Åbo, som rekrutterte og sendte 238 ut av 3571 stykk, hvor en mindre provins lengre nord som Tavastehus ikke klarer å fylle like mange.

¹⁰⁴ Essen 2021: 90, 91 & 92

¹⁰⁵ Essen 2021: 114

¹⁰⁶ Essen 2021: 114 & 115

Extract öfver Biskopstiftningens Sångor. År 1653, 64.

	1653		1654		1655		1656		1657		Summa	Öfverhufvud
	Öfverhufvud	Öfverhufvud	Öfverhufvud	Öfverhufvud	Öfverhufvud	Öfverhufvud	Öfverhufvud	Öfverhufvud	Öfverhufvud	Öfverhufvud		
Öfverhufvuds Epn	2	1	112	107	111	108	135					
Södermanlands Epn	7	1	186	176	193	180	90					
Västmanlands Epn	3	3	66	65	67	68	130	58				
Östergötlands Epn	11	38	242	247	286	285	271	291				
Smålands Epn	2	2	186	177	188	179	74	38				
Östergötlands Epn	32	187	171	187	226			7				
Östergötlands Epn	15	237	187	237	202	22						
Östergötlands Epn	1	2	75	71	73	73	13	11				
Östergötlands Epn	84	92	112	92	106							
Östergötlands Epn	37	32	165	162	202	171	26	8				
Östergötlands Epn	27	348	196	318	223							
Östergötlands Epn	211			211	59							
Östergötlands Epn	35		3	38	36							
Östergötlands Epn	91	75		21	91	96						
Östergötlands Epn	180		9	27								
Östergötlands Epn	56		200	200	256	200		3				
Östergötlands Epn												
Östergötlands Epn	97	62	111	130	238	192	10	6				
Östergötlands Epn	153	95	157	171	353	266	68	12				
Östergötlands Epn	111											
Östergötlands Epn	220	205	107	121	327	326	36	56				
Summa	1051	593	2517	2225	3571	2818	786	228				

Figur 1. en side av rotasjon- og trykkengder bok som viser hvor mange som ble sendt til rotasjonen i Stockholm, Uppsala, Västmanland, Södermanland, Örebro, Värmland, Älvsborg, Skaraborg, Jönköping, Kalmar, Medelpad og Hälsingland, Ångermanland, Åbo og Pori, Tavastehus og Nyland, Viborg og Nyslott, Satakunda. Skilt. 58. KCA 15475. Utdrag over trykkengder: 1653-1657

Konklusjon:

Som oppsummering, har det blitt skrevet om hva som innebar i det svenske riket, og hva man mener når man snakker om det svenske riket, etter det så ble tatt opp hvordan det svenske riket fungerte i måten den ble kontrollert, administrert og hvilken lover og regler som ble innført av kongene som regjerte i starten av storhetstiden. Etter det ble det skrevet om hvordan selve Finland ble styrt og kontrollert under storhetstiden, om det var like vilkår for finner som det var for svensker, hva som var likt og ulikt mellom disse kjerneområdene, hvor det var ulikheter på grunn av deres geografiske lokasjoner, hvor lokale elitene i Finland hadde andre rettigheter enn de lokale elitene i Sverige. Så etter det ble hovedtemaet nøyere beskrevet om hvordan det var Finland å være en del av den svenske militaristiske staten, og hva måtte Finland gå gjennom når de ble rekruttert og brukt i strid, som trettiårskrigen eller den andre danske krigen.

Konklusjonen på denne oppgaven er at Finland var sett som et eget område under det svenske riket, hvor de ikke ble sett som et landområde som ble vunnet gjennom krig. Selv om det var forskjeller mellom svensker og finner, så var de like viktige deler av riket. Når man sammenligner finnene med svenskene, hadde finnene en dårligere tid under riket storhetstid på grunn av deres geografiske plassering som var ved siden av en av rikets største rivaler Russland, hvor på grunn av denne plasseringen fikk finnene oppleve konfliktene på en mer grusom og brutal måte enn det svenskene fikk oppleve, samtidig som de måtte bære største delen av byrden ved at det ble oftest krigen på deres side av riket. Ikke bare ble finnene utsatt mer for krigen, de ble også rekruttert mer enn svenskene hvis man ser på prosenten av rekrutteringstallene. man kan konkludere på at det var forskjeller mellom svenskene og finnene, både for det gode og det onde, hvor noen forskjeller var bedre for finnene, mens andre gjorde det verre for finnene.

Litteraturliste:

- Bladh, G. & Kuvaja, C. (2005) *Svensk i Finland – Finskt i Sverige: Dialog och Särart: Människor, samhällen och idéer från Gustav Vasa til nutid*
- Brzezinski, R. & Hook, R. (1993) *The Army of Gustavus Adolphus 2: Cavalry* (3 utg.) Osprey Publishing Ltd
- Dahlgren, S. (2024, 27 april) *Karl X Gustav* Svenskt biografiske lexikon <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=12355>
- Ericson, L. (2004): *Krig och krigsmakt: Under svensk stormaktstid*. Historiska Media
- Essen, M. F. (2021): *Charles X's Wars: Volume 1 – Armies of the Swedish Deluge 1655-1660*. Helion & Company limited
- Harrison, D. (2014) *Tredveårskrigen: En europeisk katastrofe 1618-1648*. Ordfront Förlag, Sverige
- Huovinen, R.(1986) *Finland i det svenska riket: Kulturfonden for Sverige och Finland*. Nordstedts Tryckeri
- Lappalainen, M (2000) *Den lokala eliten och uppkomsten av maktstaten: Egenmäktiga ämbetsmän och svag kunglig överhohget i det tidiga 1600-talets Finland*. Engman, M., Forsgård, N. E., Gullberg, T., Karvonen, L., Klinge, M., Knapas, R., Knif, H., Landgrén, L. F., Meinander, H., Weiss, M. S., Störnberg, J. & Östman, A. C. (Red) *Historisk Tidsskrift för Finland* (1. s.1 – s.30) Historiska föreningen r.f., Helsingfors
- Lappalainen, M., (2010) Regional Elite Group and the Problem of Territorial Integration: The Finnish Nobility and the Formation of the Swedish "Power State", c. 1570-1620. *Scandinavian Journal of History*, 26:1, 1-24, DOI: <https://doi.org/10.1080/03468750151085395>
- Landberg, H. (2008) *Kungamaktens emancipation: Statsreglering och militärorganisastion under Karl X Gustav og Karl XI*. Scandia 2008: s.115, 116, 117 & 118
- Murdoch, S. & Grosjean, A. (2017) *The Composition of the Swedish Army, 1628-1632*. Revista de Historia Militar Y politica, Vol 27 [file:///C:/Users/elias/Downloads/The_Compotion_of_the_Swedish_Army_1628%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/elias/Downloads/The_Compotion_of_the_Swedish_Army_1628%20(1).pdf)

- Nilsson, S. A. (2024, 08. Mai) Axel Oxenstierna. Riksarkivet
<https://sok.riksarkivet.se/sbl/artikel/7882>
- Villstrand, E. N.(2009) *Riksdelen: Stormakt och rikssprängning 1560-1812*. Svenska litteratursällskapet i Finland, Hellingfors. Bokförlaget Atlantis, Stockholm.
- Wolke, L. E., Larsson, G. & Nils Erik Villstrand (2006) *Trettioåriga kriget: Europa i brand 1618-1648*. Historiska media

Liste over Figurer:

- Figur 1:
Riksarkivet i Täby, Krigsarkivet, Roterings- och utskrivingslängder 1608-1729, nr. 0025, Arkiv 0, Volum 1, omfang 1653-1657. s. 1-1192. Kirkebøker, Ministerialbøker Flosta sokn, nr. 1: Ministerialbok A 1, 1885–1912, s. 128–129.
<https://sok.riksarkivet.se/fritext?Sokord=roteringsl%c3%a4ngder&EndastDigitaliserat=true&page=3&postid=Arkis+3f4ad6d4-70d9-46f0-b767-ca650a06ce70&tab=post&s=Balder>

